

ע ל ה פ ר ק

לברכה ולא לקללה

במ"מ זה ומדיעים מעל במה זו שאין אנו רואים את עצמנו תלויים בו וקשורים בתוצאותיו. לגבי דידנו אין ועדת המדד "צד" בוויכוח בינינו לבין הממשלה. לא היא הטילה פיקוח על מחירי החלב ולא היא כפתה עלינו סובסידיות. לגבינו אחר ראיית הממשלה, היא כיוונה והובילה את הענף שלנו למצב הנוכחי האומלל וממנה אנו תובעים את הפתרון. למען ייהפך פרי עמלנו לברכה ולא לקללה.

ארבעים שנות קיום "החקלאית"

ערישת "החקלאית" עמדה בגליל התחתון. היה זה בספטמבר 1919 כאשר המושבות יבנאל, בית גן, פוריה, כפר-תבור, סג'רה, מגדל, כנרת דגניה א', מרחביה ותל-עדשים, יסדו אגודה חד-דית לביטוח המקנה. רק כעבור שנתיים ב"א בשבט תרפ"א החליטה הנהלת האגודה בהרכב הח"ח יצחק בן-יעקב, חיים יפה ושמעון מקלר לקרוא את שם האגודה "החקלאית". הרכוש החי של עשרת הישובים המייסדים כלל 321 פרות, 155 פרדות, 42 סוסים, 56 שוורים והוא בוטח בערך כולל של 11,305 לירות מצריות.

ראשיתו של השירות הווטרינרי חלה בשנת 1920, שנה אחרי היווסד האגודה, עם כניסת ד"ר סמסונוב לעבודה כרופא ראשון ויחיד, אח"כ כ"עוזר וטרינרי" אברהם בן-יוסף (היום ד"ר אברהם בן-יוסף). בנובמבר 1921 התחיל בשירותו ד"ר פרוינד, בהגיעו ארצה לפי הזמנת "החקלאית".

מיבנאל עבר משרד האגודה ב-1924 לטבריה ומשם ב-1930 לחיפה, דרך שתי תחנות ביניים ועד לביתו הקבוע, כשהח' אהרן רוטבלט משמש בו מזכיר האגודה מימיה הראשונים.

"החקלאית" נוסדה לכאורה לשרת משקים חקלאיים קיימים לאחר מלחמת העולם הראשונה. אולם על רקע התקופה של התעוררות ציונית, בתפוצה היהודית ושל ציפיה וסיכויים לתנופה התישבותית רחבה בארץ, הפך ייסוד האגודה בעלת מטרות פרוזאיות לכאורה, למעשה היס-

עונת האביב הקיץ השנה שפעו ברכת תנובה שלא היתה דוגמתה בתולדות הענף בארץ. ברכה זו בחלקה באה מן השמים עם תנאי מזג אויר נוחים של החורף, אולם ברובה היא פרי התמחרתם של המתישבים החדשים ופרי מאמצם וייעורם של המתישבים הוותיקים. קיבלנו את השפע בסיפוק ובשמחה, וראינו בו פיצוי על אכזבות וכשלונות שלא חסרו לנו בעבר.

לא כן העריכו את הישגנו מכווני הכלכלה בארץ. הם השקיפו תוך חרדה דרך נקב גרוש הסובסידיה על כל תוספת ייצור וכל מחשבתם נתונה — בניגוד לאינטרס המוצהר של המדינה: "הגברת הייצור" — להצר את צעדינו.

כך הפכה ברכת התנובה לקללה למשק.

זה חדשיים נטוש המאבק על זכות אזרח אלמנ-טרית: על הזכות למכור את תוצרתנו. לא סחורת ייבוא ספקולטיבי, אלא פרי עמל כשר, תוצרת אדמתנו. במ"מ האחרון לא דרשנו העלאת התמורה ליצרן, אם כי תחשיב הוצאות הייצור מר-כוח כי ההכנסות אינן מכסות את ההוצאות. בפגישות בין מוסדות הענף לבין מוסדות הממ-שלה הועלו שתי דרישות: 1. לאפשר למכור את שומן החלב המצטבר, 2. לשחרר באופן חלקי את החלב מהתלות בסובסידיה. שתי הדרישות נתקבלו באופן עקרוני ע"י שלושת השרים הכל-כליים בתום דיון עם מזכירות המועצה לייצור ושיווק חלב. אלא שהפעלת הסיכום הותנה בהס-כמת הוועדה הציבורית לקביעת מדד יוקר המח-יה לראות בתוספת שומן בחלב תוספת מצרך הראוי לתמורה מצד הצרכן. המ"מ הזה עם ועדת המדד נמשך בדרגים שונים ובלי הכרעה. היה גם נסיון מצד תנובה ללחוץ על מ"מ זה ע"י כינוס ישיבה מיוחדת של מרכז תנובה והח-לטה פומבית להעלות את אחוז השומן בחלב גם בלי הסכמת ועדת המדד, אולם כאשר התברר שלא יהיה לצעד זה ההשפעה המקווה נסוגה תנו-בה מהחלטתה.

אנו רואים בהתמרמרות את אזלת-יד השרים

בהדרכתה ובעזרתה הכספית את המקצוע במדינות הים.

יריעת הפעולות היא רחבה ומקיפה. "החק" לאית" מצטיינת בגמישות והסתגלות למצבים חדשים המתהווים בתקופות השונות; ברוח הסתירות על כל בעיה חדשה המופיעה בשדה פעולתה, ובתבונה הפשרה למציאת פתרונות קונסטרוקטיביים במציאות הנתונה.

למעשה שימשה "החקלאית", "מדינה בדרך" בשטח בריאות המקנה ואחרי מלחמת העצמאות היא מגישה על "מגש הכסף" למדינה הצעירה עדר בריא עם שירותים וטרינריים מקיפים ובעלי מסורת בעבודה ענפה. בתוך סערת ההתפתחות של שנות המדינה הראשונות מרחיבה "החק" לאית" את כליה, מלווה כל יישוב חדש בכל אזור רי הארץ, מוסיפה שירותים ומכלילה ענפי חי חדשים בהתאם לצרכי המשק.

היום בפרוס השנה הארבעים לקיומה חולשת האגודה על 700 נקודות יישוב כשבשירותה 55 רופאים, 30 עובדים במשרדה ובמחסן הרפואות שלה והיא מבטחת 120,000 ראשי בקר ובהמות עבודה, שערכם הכללי מגיע לסך 100 מיליון לירות.

לתוך העשור השני של קיום המדינה נכנסת "החקלאית" עם נכסים משקיים ומקצועיים רבים כאשר מאחוריה עבר רב-עלילות ולפניה שדה רחב של עבודה בעתיד.

תוך העשור הראשון התארגן וקם שירות וטרינרי ממלכתי ונוסד מכון וטרינרי כמרכז מדע ומחקר. הרבה מן התפקידים שהיו מוטלים על "החקלאית", מוסדם העצמי של החקלאים, עברו לתחום פעולתם של מוסדות הממשלה. התגבשה חלוקת עבודה ושיתוף פעולה בין שני השירותים אשר יעלו ויתחדקו לטובת המשק. אין לסיים סקירה קצרה זו מבלי להזכיר את האיש חיים צימרמן ז"ל שעמד בראש הנהלת "החקלאית" במרבית שנות קיומה והשכיל להורג ביל את המוסד בתבונה רבה, בחריצות ובחזון.

טורי, שהיתה לו השפעה רבה על התפתחות החק" לאות שלאחר מלחמת העולם הראשונה. בתקנון הכתוב של האגודה וביחוד ברוח המפעמת בה ניכרת תחושת העתיד וראיית הנולד בקטע מצומצם אמנם של המשק החקלאי אבל בתוך השדה הרחב של המעשה ההתיישבותי בכללו. היסוד העיקרי היה — יסוד העזרה ההדדית במשמעותה הרחבה ביותר. עזרה הדדית לא בין משקים מבוססים בינם לבין עצמם, אלא עזרה הדדית בין המשק המבוסס לבין המשק החדש מתוך התבונה העמוקה שתקוות החקלאות היא בהתרחבותה המהירה. לא נפריז אם נאמר ש"החקלאות" שימשה אחת הזרועות, ארגונית ומקצועית, שבעזרתה בנה המתישב את המשק האורגאני המעורב, אשר ענף הבקר הוא חוט שדרתו. אין ספק שאלמלא הצליח המתישב להתגבר על בעיות התאקלמות הבקר ומחלותיה המיוחדות לארץ, לא היתה עומדת לו ההכרה ביתרונות המשק המעורב והתפתחות ההתיישבות בתקופה שבין שתי מלחמות העולם היתה בהכרח מקבלת כיוון שונה מזה שהוכיח את עצמו כנכון במבחנים הרבים שעברו על המשק בתקופה רבת תמורות זו.

"החקלאית" מלאה את כל התפקידים בשטח פעולתה לבלי השאר חלל כלשהו. לא די היה באיגון ביטוח ועזרה וטרינריים. השלטון בארץ היה זר והאינטרס שלו עמד בניגוד לצרכים של ההתיישבות העברית. רק במאמצים גדולים ובעבודת נמלים מתרחב היישוב ונכבשים איזורים חדשים למעשה ההתיישבות. "החקלאית" עושה בתוך שטחה היא: יוזמת עבודות מחקר ופיתוח שיטות חיסון נגד קדחת הבקר הממאירה, מעוררת ועוזרת בהקמת עדרים באזורים החדשים. במקרים של כשלונות ואסונות עוזרת "החקלאית" במתן הלוואה לחבר הנפגע בשיקום עדרו. פעולה נרחבת מבוצעת בשטח מניעת מחלות והדברת מגפות. תפקידים אשר בארצות אחרות מוטלים על השלטונות ומימונם בא מקופת המדינה. אף הדאגה להכשרת רופאים וטרינרים מבני הארץ היא על שכם "החקלאית", וצעירים רבים לומדים